

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
(SZTAB GENERALNY)

8819 J2
Warszawa, dn. 6. września 1922 r.

Oddział II.

Nr 23611 / II. Inf. / II. C.
Tel. Sztab 21.

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ

w B e l w e d e r z e .

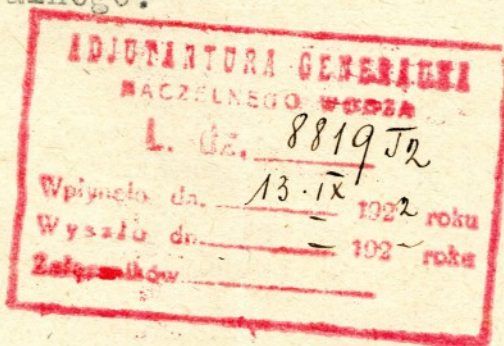
Przedkładam do wiadomości raporty Attache
wojskowego w Helsingforsie z dn. 15. VIII. b. r.
z załącznikami.

O t r z y m u j a :

Adjutantura Generalna,
Gabinet Ministra Spr. Wojsk.
Szef Sztabu Generalnego.

Zastępca Szefa Oddz. II.

Ulrych
Major.

Traktat handlowy między Finlandją a Niemcami.

Zmiana podatków na statki niemieckie i ich towary była zaakceptowana przez Prezydenta w końcu czerwca.

f/
Traktat ten sformułowany był latem 1918 roku, gdy gen v. der Goltz, poseł niemiecki bar. Brück z Svinhufwuden, Igmanom i Ericken, wypracowali ustawę dla tego traktatu. Ustawa ta była drukowana w "Finlands författningssamling" i częściowo była sformułowana, ale nie przepatrzoną przez Senat. Gen. Mannerheim, który też był obecny na tej konferencji, był tego przekonania, iż Finlandja nie może podpisywać żadnych handlowych traktatów, z jakim by to nie było państwem, dopóki wojna wszechświatowa nie będzie ukończoną i nie są wiadome ostateczne rezultaty, lini byli innego zdania i traktat był przyjęty, jednak minister spraw zagran. nie zgodził się na to ostatecznie teraz, gdy położenie Niemców bardzo się zmieniło, propaganda niemiecka udaje się i prawdopodobnie traktat w całości będzie przyjęty jesienią.

Zmiana podatków daje statkom i towarom niemieckim te same prawa co fińskim. Jednakowa taksza jest wielką konkurencją dla fińskiej floty handlowej Finlandja w żadnym wypadku nie może konkurować z niemieckimi statkami, nap. firmy fińskie handlujące drewnem korzystają po większej części z niemieckich statków. gdyż tonaż kosztuje daleko taniej. Ze statkami pasażerskimi jest to samo, na wielkim statku "S/S Rügen", bilet kosztuje taniej niż na "Ariadne" w komorze celnej obchodzą się lepiej z pasażerami którzy przyjeżdżają statkami niemieckimi. Robotnik na niemieckich statkach kosztuje daleko taniej. W jednym z punktów jest mowa, iż niemieckie statki nie mogą być gorzej umieszczane od innych statków zagranicznych, naturalnie nie tyczy się to przemysł rybnego, miejscowej komunikacji, a także ruchu pasażerskiego między Finlandją, a Szwecją na północ od 58° szerok. który ma specjalnie przywileje. Dane Niemcom przywileje są zupełnie wyjątkowe, żadne z innych państw, nawet Estonja nie potrafiła tego otrzymać. Zmiane przeprowadzone w traktacie, tyczą się tylko Niemc-ow. Protokół handlowy był podpisany w Berlinie 21/IV 22r. Z powodu tego iż nie doszli do porozumienia w par. 12 traktat nie został zawarty, i odłożony jest do jesieni. Cały traktat jest ostatnim tryumfem p. Vennoli.

Wybory do Sejmu.

Wybory do Sejmu zakończyły się zwycięstwem prawicy, a mianowicie partji narodowo-szwedzkiej (malije) i staro fińskiej (kokomus), zamiast dawniejszych 48 członków, mają teraz 60, czyli 1/3 całego Sejmu. Co to znaczy? Przyzysły Sejm nam pokaże! Jak wiadomo, wedle prawa fińskiego, aby przeprowadzić jakąś sprawę w Sejmie, trzeba mieć 5/6 do 3/4 wszystkich głosów, a do przyspieszenia, lub nieprzyjęcia jakiejś sprawy, potrzeba tylko 1/4 głosów. Tak nap. na porządku dziennym będzie prawo Lex Kallio, Pulkinen i inne, które zapewne nie będą przyjęte. Część głosów, które otrzymała prawica, są odebrała partji progresystów (Stohlberg, i Vennoli) i część u socjalistów, tym sposobem Sejm będzie się składał z:

Szwedów	25	głosów	(da niej	22)
Staro finów	35	"	"	28)
Progresystów	15	"	"	27)
Agrarjuszów	45	"	"	42)
Socjalistów	53	"	"	30)
Komunistów	27	"	"	-0)

Różnica między burżuazyjnemi zjednoczonymi partjami i lewicą na 40 głosów.

Teraz partja agrarjuszów w nowym składzie w żadnym wypadku nie będzie głosowała z lewicą tak jak to się przedtem zdarzało, do partji tej wchodzi znani obywatele jak nap. Nestermarck, Åkerman, Pajula i inni, którzy zanadto dobrze pamiętają jeszcze czasy czerwonych w 1917 roku.

W każdym razie partja agrarjuszów będzie najsilniejsza, dotychczas z tem nie liczone się gdyż w skład tej partji wchodziło dużo ludzi nieznaczających, jak nap. drobni przemysłowcy, nauczycieli ludowi, a nawet awanturzyści.

Między stronnictwami tylko staro-finowie i szwedzkie partje mają ludzi znanych w Finlandji.

Wybitniejszymi ludźmi w stronnictwie staro-finów, są:

Obywatel Artturi Hädenheimo
Doktor teologii Eskki Keylo
Profesor. Kyösti Järvinen
" Rafael Brich
Obywatel A. Tanttu
Prof. Antti Tulenheimo
Ksiądz K. Kares
Inspektor M. Pesonen
Senator K. Renwall.

W szwedzkiej partji są:

Prof. E. Estlander
" R. Furuholm.
Doktor G. Schauman
" A. Landtman
Adwokat V. Born
" v. Wright

W partii progresystów są

profesor Vennola
Doktor Holsti

Rezultaty pokazują zupełnie jasno, gdzie komunisty są gospodarzami. nap.
Åbo. gub. Uleaborska i gub. Kuopiowska są gniazdami ~~komunistycznymi~~
komunistycznymi. Specjalnie silni są oni w zachodniej części Kuopiows-
kiej gub. gdzie otrzymali 19.333 głosów, gdy socjal-demokraci-5891 gł.
(w 1919 r. mieli 29394 gł.) Jednakże liczba głosów w partii komunistycz-
nej zmniejszyła się na 5000 gł.

Jak już wspomniano. partja staro-finów ma więcej głosów niż
w 1919 roku.

Szwedzi stracili:	9000 gł.
Progresyści "	52000 "
Agrarjusze	4800 "
Socjal. i komun.	23000 "

Przyszły Sejm.

Nowy sejm zbierze się ^{około 7.} ~~w ciągu~~ września, prawdopodobnie najpóźniej w połowie miesiąca. Wzajemne rokowania stronnictw już są, w pełnym toku, konkretnych rezultatów jednak dotychczas nie osiągnięto. Toczyły się zarówno rokowania pomiędzy fińskimi stronnictwami mieszczańskimi (konserwatyści, ludowcy i postępowcy), jako też pomiędzy stronnictwami centrum (ludowcy, postępowcy) a lewicą socjalistyczną o utworzenie rządu. Wszystko zależy od ostatecznego stanowiska potężnej partji ludowej, która się ^w ostatnio coraz bardziej skłaniała ^{ku} prawicy, przyjmując między innymi swoje szeregi znanych działaczy prawicowych, którą jednak wciąż dzieli od prawicy sprawa reformy rolnej, swoją drogą bardzo umiarkowanej lex Kallio, oraz sprawa wyłączenia zajętych przez wielkie przedsiębiorstwa przemysłowe obszarów leśnych na rzecz państwa, czyli lex Fulkkinen. Ludowcy obstają bezwzględnie przy przeprowadzeniu w ostatecznym czytaniu obu ustaw w nowym sejmie, podczas gdy prawica je odrzuca. Natomiast rokowania centrowo-socjalistyczne zdają się zupełnie nie mieć ~~żadnych~~ szans powodzenia ze względu na zbytne zaangażowanie się czynne ludowców w kierunku anty-socjalistycznym. Socjaliści zaś nie zechcą prawdopodobnie zejść ze swego stanowiska nieprzejednanego w sprawie swojego anty-militarnego pacyfizmu międzynarodowego i stanowczego potępienia organizacji Skyddskårów, co ogólnie powoduje zarzuty o wysługiwanie się socjalistów - Moskwie. W dalszym ciągu więc najprawdopodobniejszą staje się kombinacja bloku mieszczańskiego, któremu by Szwedzi udzielali swojego cichego poparcia, tak jak w dawnym układzie rządowym - socjaliści. Przy rokowaniach tych sprawa stosunku do Polski, państw Bałtyckich odgrywa znaczną rolę, przyczem na tym punkcie doszło naogół pomiędzy prawicą, a centrum do pomyślnego dla nas porozumienia. To też ostatnio organ socjalistyczny porzucając nadzieję na porozumienia z ludowcami ogłosił artykuł podając listę prawdopodobnego przyszłego rządu, w którym ludowiec Kallio, byłby premierem i konserwatysta Erich - ministrem spraw zagranicznych. Taka kombinacja jest bardzo prawdopodobną i byłaby tymbardziej osobliwą, gdyż właśnie ludowcy i konserwatyści są z założenia germanofilami, jednak obecnie otwarcie głoszą program sojuszu z Polską (przeciwko Ros-

Sprawa ponownego zjazdu ministrów państw bałtyckich

W związku z sprawą uzgodnienia stanowisk wobec rozbrojeniowej noty sowieckiej wyłoniła się i myśl zwołania specjalnego zjazdu ministrów spraw zagranicznych zainteresowanych państw. Akcję w tym kierunku prowadziła głównie Estonia. Finlandzki minister spraw zagranicznych Enckell postarał się tą myśl jak wiadomo zbagatelizować i rostrząsanie poważne tej sprawy możliwie odwlekać, przyczem po długich targach i namysłach zgodził się na ^{m/} kompromisową koncepcję zjazdu ekspertów. Pan Enckell obawiał się związku naturalnego pomiędzy takim zjazdem, a nie ratyfikowaną umową warszawską, przyczem równocześnie całą tą sprawę uważał poniekąd jako pośredni manewr polski, tymbardziej, iż Finowie się dowiedzieli o odnosnej akcji w Rewlu Polskiego Charge d'Affaire i francuskiego ministra ; Do takiego wrażenia przyczyniły się i rozmowy moje i wymiana not z tut. Szefem szt. gen. dotyczące uzgodnienia stanowiska w sprawie rozbrojenia wogóle . Pan Enckell pragnąłby całą tą sprawę nowego zjazdu ministrów bałtyckich i Polski pozostawić przyszłemu nowemu rządowi, / wyłonionemu przez nowy Sejm , tymbardziej , iż pomimo usiłowań Szwedów u steru spraw zagranicznych się nie utrzyma i zawczasu się stara o powrót na wygodną placówkę paryską . Sprawa jednak wypełnęła ponownie skutek otrzymania od p. Erströma z Warszawy zapytania . jak się ma zachować wobec wszczętej przez ministra Narutowicza rozmowie o szansach ewentualnego nowego zjazdu w związku z nieratyfikacją układu przez Finlandję . W rozmowie z posłem Sokolnickim p. Enckell dn. 17 b.m. oświadczył iż nie uchyla się zasadniczo od udziału w podobnym zjeździe pod warunkiem jednak , że będzie mu zakomunikowany zawczasu jego program . Oświadczenie to należy jednak raczej traktować jako granie na ~~zwłokę~~ zwłokę , Zaznaczyć trzeba , że prócz zasadniczej niepłodności okresu przedsejmowego w tym kraju bardziej niż gdzieindziej daje się we znaki jałowa pora letnia kiedy to polityka ustępuje na drugi plan wobec konieczności odświeżenia sił na wsi i wskutek tego wszyscy tut. politycy , publicyści i urzędnicy gromadnie świecą nieobecnością , wywołując niezrozumiałe dla cudzoziemca pustki w biurach . redakcjach i urzędach . Polityka odkładana jest do jesieni.

Polityka Ministra Encklla

Polityka ministra Encklla, z początku dosyć rzutka i zaczynająca budzić zaufanie, stała się obecnie zupełnie bierną. Minister nie tai, iż uzależnia siebie i swoją politykę wyłącznie od przyszłych warunków parlamentarnych. Do wyjaśnienia się sytuacji sejmowo-rządowej na jakkolwiek z jego strony iniejatywę, lub wogóle aktywną działalność nie można liczyć. To samo tyczy się jego stosunku do umowy warszawskiej. Tym się również tłumaczy jego stanowisko do konferencji ekspertów bałtyckich i polskich. Minister chciał za wszelką cenę uniknąć wrażenia, iż przygotowuje on cośkolwiek w rodzaju umowy warszawskiej, dlatego też sprzeciwił się on stanowczo pod blahym pozorem odbyciu konferencji w samej Warszawie i przyparty do muru zgodził ^{się} ostatecznie na Rewel. Równocześnie starał się on możliwie doprowadzić do różnicy zdań pomiędzy ekspertami Polski i Finlandji, to też dał odnośne instrukcje swemu bratu szefowi sztabu generalnego Tymbardziej względnie pomysłny wynik konferencji jest stanowczym naszym powodzeniem. Wskutek wyłuszczonego swojego stanowiska p. Enckel unika wogóle rozmów na aktualne tematy polityczne i wszelkie próby posła Sokolnickiego zainteresowania go dla sprawy uzgodnienia stanowiska państw Bałtyckich i Polski wobec Rosji spełzły naogół na niczem. Tymbardziej ucieszyły go wiadomości otrzymane od posła fińskiego w Warszawie, o bierności M.S.Z. w stosunku do poruszonych przez p. Sokolnickiego zagadnień. To też obecnie nastąpiła zupełna stagnacja w dziedzinie stosunków politycznych polsko-fińskich, z której Finlandja może wyrwać jedynie ewentualne jawne oblicze zagraniczno-polityczne przyszłego sejmu i wyłonionego przezeń rządu.